

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵԿՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլիարիոյ համար Տարեկան 12 ֆր.
» » Վեցամսեայ 6 ֆր.
Արտատպանի համար (Երկու քիւր մեկ
համարով) Տարեկան 14, վեցամսեայ 7 ֆր.
Ամերիկայի » 2.60 տոյ վեցամս 1.50
ԿԱՆ.ԽԻԻ ՎՃԱՐՆԷԼԻ

Համակց կրամ հասցիի դրկի հեռագրայ հասցեով
ИЗДАТЕЛЬСТВО «ИРРАԻՈՒՆՔ» ԼՐԱԳՐՈՅ. — Վ.Ս.ՈՆԱ (Պուլկարիա)
Редация на ВѢСТНИКЪ
„И р а в у н к ъ“
ВАРНА (България)
Rédaction du journal
„I r a v o u n k“
V A R N A (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւն
եւ չեն ըրկախ եւ յարմար դաստաւ-
ները միայն կը հրատարակուին աւ-
րոյդովի կամ մասամբ:
Մանուցման տոյր 20 ասնքիւ. երե-
փեւ աւելի անգամներու համար 20 0/0
գնեղ կը լինի:

ՇԱՅԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

— 0 —

Մեր մէջ ստեպ արտունջներ կը
լսուին թէ մեր հանրային ձեռնար-
կութիւնները չեն յարաւաններ, ջիւ-
նեանքով կազմակերպուած ընկե-
րութիւններ շատ կարճ կեանք
մը կունենան, ամեն օր, ամեն
շաբաթ ընկերութիւններ կը կազ-
մուին ու մի քանի ամիսներու ըն-
թացքին մէջ կը տարալուծուին,
եւ վերջապէս Հայերու հաւաքա-
կան գործունէութեան այս տխուր
երեւոյթը շատերու կողմէ սա խօս-
քով կը մեկնուի թէ՛ հայերու հաւ-
ատարան չենք:

Մենք այս կործին կուսակից
լինք, զի շատ պարագաներու մէջ ա-
տոր սխալ լինելը յայտնի կերեալ-
զոր օրինակ, անհատական ձեռ-
նարկներու մէջ, հայերուն գտած
յաջողութիւնները ու հաստատման
տեսիւնը օտարներու անգամ գար-
մաք պատճառած են. հայ վաճա-
ռականը, արհեստագործը, ուսան-
ողը ու գիտնականը յամառ աշխա-
տասիրութիւն և օրինակելի հա-
տատարութիւն ցոյց տուած են
ու կուտան միշտ: Հետեւաբար մենք
զմեզ հաստատարութեան զուրկ
գտնելով ճշիարտութեան հակա-
ռակ վճիռ արձակած կըլլանք:
Ուստի մեր հանրային ձեռնար-
կութեանց անյարատեւ լինելուն
պատճառը ուրիշ կողմ պէտք է
փնտենենք:

Ինչու համար մեր մէջ կազմա-
կերպուած բարեգործական ընկե-
րութիւնները շատ կը լուծուին:
Մենք այս հարցումին միակ պա-
տասխան կը գտնենք թէ՛ Հայերու
հաւաքաբար գործելու չենք վար-
ժուած. հետեւաբար մեր «գիրար
հասկնալը» միշտ պատճառ կըլլայ
ընկերութեանց քայքայման, ոչ թէ
անհաստատարութիւնը:

Երբ մենք մեր անհատական գոր-
ծերուն մէջ 80 0/0 կը յաջողինք,
ինչու հաւաքական ձեռնարկու-
թեանց մէջ չը յաջողինք: Որով
հետեւ մեր անհատական գործերը
մեր ապրելու անձնական միջոցները
բարելաւելու և ապագան բարեւ-
փելու նպատակը ունին. հետեւա-

բար այդ շահաւորական նպատա-
կաւ սկսած անհատական ձեռ-
նարկութեանց մէջ յաջողութիւնը
մեզ հայացս համար ընդհանրապէս
ապահով է. ուստի պէտք է ըն-
դունիլ թէ շահու հրապարակը զօ-
րաւոր խթան մըն է սկսած գործ
մը տալով մղելու և տեսակած ը-
նել տալու համար:

Գործադրաբար մեր մէջ շատ հա-
զուադէպ եղած է որ շահաւորա-
կան նպատակաւ հաւաքական գոր-
ծերու սկսուի. մինչդեռ եւրոպա-
ցիներ և նոյն իսկ մեզ գրացի
Յոյներ և Պոլիկարներ այդ կարգի
բազմութիւն ընկերութիւններ կը
կազմեն ու յաջողութեամբ կը յա-
րատեն, որովհետեւ շահը կը մը-
ղէ գիրքը գործը տեսական ըն-
լիւ: Ինչու համար մենք Հայերս
այ շահեկան այդ տեսակ ընկե-
րութիւններ, որոնք հարեւաւոր
ազգայիններ շահակցական սեղա-
նին շուրջը կը բաւարեն, և այդ
առիթ կընծայէ անոնց կարծեաց
փոխանակութիւններ ընելու, զի-
րար հասկնալու, հանրային խըն-
դիրներ լուստարանելու և վերջապէս
օր մըն ալ այդ շահակցի բնկերնե-
րով բարեգործական ընկերութիւն-
ներ կազմակերպելու:

Եզրակացնելով մեր խօսք կը ը-
սենք թէ՛ մեր մէջ հանրային բա-
րեգործական ընկերութիւնները յա-
րատեւ ընելու համար հաստատար
տեսիւնը չէ որ կը պակասի մեզ,
այլ հատաբար գործելու վար-
ժութիւնը. իսկ այդ վարժու-
թիւնը ձեռք բերելու համար, մեր
անհատական գործառնութիւնները
խթանող շահու հրապարակը կա-
րելու տեղ մը բռնելու է մեր
հաւաքական գործերու մէջ, որ
մեծ ուժ կուտայ նաեւ բարեգոր-
ծական կազմակերպութեանց գո-
յութեան ու յարատեւութեան:

ՉԵՂՇՈՒՄ ՄԸՆ ԱԼ

Աթէնքի «Միութիւն»-ի վերջին թի-
ւին մէջ հետեւեալ կը կարդանք.

«1896-ին չենք գիտեր ո՛ր կող-
մէն զրկուած են Պիրէոնի մաքսը
10 սնտուկ փամփուշտներ Արթուր
Սուլեան անուն հայու մը, ուր Ա-
թէնքի և Պիրէոնի մէջ անձանթ է:
Մաքսային այն պաշտօնեան՝ որուն
յանձնուած են սնտուկները բարեա-
ցակամութիւն ունեցաւ ազգարա-
րել մեզ թէ՛ ապրանքները երկար

ժամանակ փնտռուած չըլլալով ըստ
օրինի աճուրդի դրուած և արդէն
կէսէն աւելին փոխառուած ու մաք-
սային օրինական տուրքն ու չորս
տարուան վարձքի վճարուելէն յե-
տոյ, մնացեալ 157 տրախմի (100
ֆրանք) գումարը պիտի զրկուի
կառավարութեան սնտուկը: Յար-
գելի պաշտօնեան տեղից թէ «այս
գրամը փոխանակ կառավարութե-
նը գտնածելու, դուք աւելի ազ-
քատ էք ձեր ազգը թող զան-
ձէ»: Փամփուշտներն մեր յեղ-
կուսակցութեանց պատկանին եւ
րազելով երկու ամիս միջոց ուղե-
ցինք ստուգելու համար, այժմ ինչ
գիւր կը մնայ այդպէս:

Կր խնդրենք մեր կուսակցու-
թիւններէն որ հաճին ժամ առաջ
խնդիրը քննել և մի պաշտօնագրով
վաճառել մեզ, որպէսզի գրամները
ստանալով զրկենք իրենց, հակա-
ռակ պարագային այդ գումարը
գտնածելով պիտի զրկենք Տ. Մի-
նաս Չերազի հասցէին, խառն ժո-
ղովոյ նախնական բանագնացու-
թեանց ծախքերուն համար:

ՍՆՏՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

«6 Մնտուկները կը պարունակեն
120,000 հրացանի փամփուշտներ,
ծախուած են 904 տրախմի (600 ֆ.)
յորմէ աւելցած է . . . տրախմի 138

1 Մնտուկը կը պարունա-
կէ 20,000 հրացանի փամ-
փուշտներ, որոնց 16,000 ր
միայն ծախուած են 138
տրախմի, աւելցած դը-
րամ տրախմի 19.75

Գումար 157.75

3 Մնտուկները կը պարունակեն
4,750 փեցհարուածեանի փամփուշտ
ներ, որոնք դեռ ծախուած չեն:

«Այն կուսակցութիւնը որուն կը
պատկանին փամփուշտներն, պէտք
է ապրանքին տեսակին և առնց ո-
րոշ թիւի մանրամասնօրէն նշանա-
կէ պաշտօնագրի մէջ»:

Մենք քաւական գորաւոր պատճառ-
ներ ունինք կարծելու որ այդ 1) արն-
ատու փամփուշտներու կորուստը Պալ-
քանեան ներկայացուցչին պէս Դաշնա-
ցական ներկայացուցչի մը անհոգու-
թեան հետեւանքն է:
Երկրին թող պոռայ վարդօն «Հայաս-
տանէն հաց չեն ուզում, զէնք են պա-
հանջում, զէնք որ ծախենք կըլինք
կամ վտանքենք»:

Մեզք հայ ժողովուրդ որ այս տեսակ
վիճակներ քու բազմից հետ կը խա-
ղան ու վրադ իշխող դառնալ կընկը-
տեն:

— (—) —

ՈՂՈՐՍԵԼԻ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Դուք ամշնալ չէք գիտեր. այս
ճշմարտութիւնը աշխարհ արարատ
հասկցաւ: Սակայն «ճանճը բան
մը չէ, ստատիքս կը պղտորէ» ա-
ռածը զիս կը ստիպէ քանի մը տո-
ղով հիւքիւ Ձեր մէկ բանի նոր սու-
տերը:

1) «Տոճկաստանի մէջ օրէնք դո-
յութիւն չունի» ըսած էք, փոխա-
նակ ըսելու «հոն եւրոպական լա-
ւագոյն օրէնքներ կան, բայց չեն
գործադրուիր»:

2) Հոգառգ բնաւ իբր «Ժէօն
Թիւրք»-ի օսկան ներկայացած չէր,
այլ ազատամիտ օսմանցիներու նոր
դադարները ներկայացնել ստիպ-
ուած էր, ցոյց տալու թէ՛ Հայերը
հայրենիքի զոհերը են, հետեւա-
բար իսլամ Օսմանցիներուն համա-
կրութեան արժանի:

3) Ինձմէ աւելի կարեկցութեան
արժանի ընկերի մը հետ յանկարծ
Օսման արտաքսուած լինելս Ժը-
նէվի Օսմանը թերթի խմբագրի-
րը իմանալով, բարեհաճած էր 50
ֆրանք զրկել մեզ, խնդրելով որ
իբր բռնութեան զոհեր ըն-
դունինք այդ չնչին նուէրը. բնա-
կանաբար չէի կրնար մերժել, քա-
նի որ քովս ընկեր մըն ալ ունէի
անմիջական օգնութեան կարօտ:

Մինչ Օսմանը խմբագրութիւն-
նը այնչափ ազնուութեամբ մեզ
կը մխրթարէր ու փոքր նուէր մը
ընդունելի կը խնդրէր, հոս Պուլ-
կարիոյ մէջ հայ խմբագիր մը տը-
տաքսուելէս օգտուելով, գրաշարին
ձեռքով իրաւունքի բաժանորդաց
հասցէները ու նամակներ կը վեր-
ցընէր խմբագրատնէն:

4) Իրաւունքի գոյութիւն տա-
լէս 3 ամիս վերջ Տիար Պօնճուզ-
եանը ընկեր առած եմ. որ երկուր
ու կէս տարի մեր ընկերակցութեան
մէջ ինձմէ աւելի իրաւունք բնաւ
ունեցած չէ թերթին վրայ, իսկ
մէկ ու կէս տարիէ ի վեր Տ. Պօն
ճուզեան ինձ թողած է թերթին
ամեն իրաւաստութիւնները:

5) «Բռնութեան զոհերը» կը տը-
պէինք իրաւունքի մէջ, որովհետեւ
հոն կուսակցական խնդիր չը կար

բայց անոր տպագրութիւն վերջ վառ նախն ամսական 5 ժր. ի վերի կաշէն տարեկան 1000 ժր. կը խառնանայիք պաշտօնագէտ իբր ներկայացուցիչներ Հ. Յ. Գաշնակցու թեան, իրաւունքի տաճկերէն մասը վերցնելու առաջադր պարտաւորիչ չէր, ինչպէս Եւրոպայի տաճկերէնով սկսեցիք, ինչպէս 2 սինակ տեղ տուր կը պահանջուէր, որուն վերաբերէն 1000 ժր. կը խառնանար Ամերիկայի ներկայացուցիչը բայց մերժուեցաւ: Մէկ խօսքով—կուրանա՞նք քու ամսական 50 ժր. խառնանա՞ր, այդքան:

6) Գողոված սուր բռնութիւնները անոր տեղի տալով ճառար խորհրդարէն մտերմիւն էր, դու անոր ոգի նուիրուէիր ու ըրած ես իսկ վերջերս նա Պատրիարքարանէ վկայուեալ ի ձեռն զատաւորական պաշտօն փնտռեց յազգի մէջ ծանուցում տալով, այդ պատճառաւ տեղուս հոգարարձաւթիւնը «Իրաւունք» ի խորագրով թանկ խնդրեց որ այդ վարժագետը Պաշկուգէն վառնա հրաւիրէ, մինչդեռ ես կառավարեցի Պ. Քենտիկեանի կողմէն:

7) Արմէն Եփեսոսի Պաշկուգէն մէջ դաշնակցութեան «բոսպասկան տիւթ» դուք նշանակեցիք. զինքը Ֆիլիպպէն վառնա ու կանչեցիք որ խումբեր կազմակերպէ: Անոր գրած Սամաթիոյ պատմութիւնը տպելու ծախքին համար դուք ու ձեր տիկինը (այն ատեն օրիորդ) հանգանակութեան ձեռնարկեցիք. դրամը Եփեսոսի յանձնեցիք. պատմութիւնը չը հրատարակուեցաւ. որով ժողովուրդը դուք խաբած եղաք: Մենք ցարդ չենք զիջած, Եփեսոսը բարեկամ կոչելու եւ ա. նոր մէկ տողը «Իրաւունք» ի մէջ հիւրընկալելու:

8) Ժամագործ Մարտունը մենք բնաւ չենք ճանչնար. Ե. Թուղա՝ ճեանը մեր հետ բնաւ գործ ունեցած չէ. բայց զինքն ճանչցողներ կը վկայեն թէ ջիզնէ շատ բարձր է: Խոհարար Արթիւրը ոչ մի յարաբերութիւն չէ կարող ունենալ մեզ հետ. նա ձեր խմբագրութեան էր: Մենք միայն իր մէկ նամակը հրատարակեցինք, գրածը ուրիշներէ ալ հաստատուէ վերջ, թէ՛ դուք խաչադող մը պաշտպանած էք եւ այդ առթիւ կաթողիկոսին ու ամբողջ վանեցիներուն ալ հայհոյած էք:

Մենք եւ մեր հետ ժողովուրդը կ'սպասենք 28 սնտուկի խնդրէն ձեր վրայ ծանրացող պատասխանատուութեան դէմ լուրջ պատասխաններ. անձնականութեան դէմ հայհոյութիւն տեղացնել սուտեր եւ զրպարտութիւններ յօրինել պատասխանել չէ, ատով ձեր օձիքը ժողովուրդի ձեռքէն չէք կրնար ազատել. ժողովուրդը ամեն կողմէ պատուոյ ատեն կը պահանջէ. փախուստ մի՛ տաք:

Յ. Գ.

1800-1900

Ե. ԻՏԱԼԻԱ

(Շարունակ. խախտող բուհ)

Իտալիա Մեծն Եւրոպայի ատեն տառնալի պատմութեան մը ձեռք անոնց լուրջ էր, Պատրիարքի տառնալի անկումէն յետոյ Վիեննայի Արքայաժողովին որոշման համաձայն իր նախկին աշխարհագրական գրքը ստացաւ:

Լուրջ սրտաւ Վիեննայի կանցնէր Ա. Լուրիոյ իշխանութեան առիթ. Փիլէմոնթի նախկին թագաւորութիւնը վերստնադրուեցաւ իրեն հետ միացած Սալոնիկի եւ Ճէնովայի, Թոսքանայի մեծ գրքով թիւնը, Բարձրագի Բիաչչէնցոյի եւ Սոմեռնայի գրքով թիւնը իր ինքն խնդիրը բռնեցին: Իսկ Եւրոպայի թագաւորութիւնը իր վիճակին մէջ կը մնար որուն գլուխը կը գտնուէր տալիս Միւրա Եւրոպայի թեոքոր:

Իսկ միջին Իտալիա նախկին ձեռնարկով կազմուեցաւ. կար նաեւ Եկեղեցւոյ վիճակը Պապիւն իշխանութեան տակ:

Թէեւ Իտալիա տալիս կազմակերպուած եւ Եւրոպայի սարսափն ու մեծ յեղաշրջող եղող Եւրոպայէն էր կարող զինքն քրտած ըլլալով, Վիեննայի արքային չառաքող խաղաղիկները կը յաւանքէին վերջ մը գրած ըլլալ տեղի ունեցած այն տակնուվրայութեանց որոնք արդիւնք էին Գաղղիոյ մեծ յեղափոխութեան:

Բայց ձեռք բերուած խաղաղ վիճակը խաբուսիկ եղաւ մանաւանդ Իտալիոյ համար: Ազատական գաղափարները ամեն կողմ, ամեն խաւի մէջ քարոզուած էին գաղտնի ընկերութեանց շնորհիւ. նամանաւանդ Աւստրիական ծանր յոժը եւ միւս վիճակներուն վերայ իշխող ցեղերուն բռնապետական գրութիւնը ժողովուրդը մղեց յեղափոխական կազմակերպութեանց յարիւր, որոնց մէջ ամենէն մեծ տեղը կը ընդունէին Գաղղիոյ արիւնքը: (*)

Ինչպէս կերպիւ հանրութիւնը ազատ գաղափարներով տողորուած, իշխանութեանց դէմ լարուած եւ պայթելու տրամադիր վիճակի մը մէջ էր: Աւստրիական լուծին անտանելիութիւնը եւ միւս իշխանութիւններու միապետական վարչութիւնը պատճառ եղան այդ ծածկուած կրակին բռնկելուն: Ո՛չ տարիներու ընթացքը եւ ո՛չ ալ երբեմն երբեմն տրուած գոհացումները չը կըրցան այն մեծ կրակին տաքը անոնց, որ վերջ ի վերջոյ յաջողեցաւ Իտալիան օտարներու եւ քմահաճ ընտանեակներու լուծէն ազատել եւ սահմանադրական մեծ երկիր մը ստեղծել:

Եւրոպի գահուն վրայ ինչպէս ըսինք Միւրա կը գտնուէր. որուն հետ չը կրցաւ հաշտուիլ բնիկ տարրը եւ միշտ գայն նկատեց յափշտակիչ օտար մը: Միւրա Եւրոպի գահակալ Պապիոյ ցեղին տեղը բռնած էր. Պապիոյ ներքին քաղաքական հոսանքին տեղի տալով արտասահման պատասխան էին:

Պատրիարք Էլպայէ փախած եւ ֆաղկա մտած միջոցին Միւրա ալ պատեհ առիթ մը համարեց ամբողջ Իտալիան իր ձեռքէն մէջ միացնելու եւ բաւական մեծակալ բանակով մը սկսաւ յառաջանալ բայց իր այս անհաջիւ արշաւանքը ձախող արդիւնք մը տուաւ. զօրքերը զինքը լքեցին ինքն ալ նորէն Եւրոպի:

(*) Այս կազմակերպութեան նպատակը եղած է ամեն տեղի բռնապետական իշխանութեանց դէմ կռուիլ, մանաւանդ Իտալիոյ մէջ:

Այս հոյակապ ընկերութիւնը Եւրոպայի ամեն կողմը տարածուած էր, եւ մասնաւորապէս Գաղղիոյ մէջ նշանաւոր անձեր անդամակցած էին. 19րդ դարու սկիզբին միայն Իտալիա 642,000 Գարպոնարի կար:

քաղաքացիական պատերազմի երկրէն գործ եւ քիչ յետոյ յոսանաւորական փորձ մը քրտաւ նորէն Եւրոպի մտնելու բայց ձեռնարկուելով հրացանի բրնձեղով:

Միւրայի անկումով Եւրոպիի գահը նորէն անց եւ նախորդ ցեղին, բայց նախորդներուն գործն ալ չը բաւականացուց ժողովուրդը, նորէն ապստամբութիւնը ծագեցաւ եւ յաջողեցաւ սահմանադրութիւնը ձեռք անցնել. բայց այս ազատական առաջին քայլը հաճելի չեղաւ. Եւրոպական արքայական մանաւանդ Աւստրիոյ որ մեծ շահեր ունէր Իտալիոյ մէջ: Նախ Գրիգորիոս եւ յետոյ Լաւրա սի վեհաժողովներ տեղի ունեցան ու Եւրոպիի Ֆէլադիոնով թագաւորն ալ ներկայ գտնուեցաւ. ուր կից քաղաքներու Աւստրիական բանակով մը գործածաւ իր երկիրը վեհացուց սահմանադրութիւնը: Ֆէրատինայի յաջորդը առանց սահմանադրութիւնը տալու թէեւ մեղմեց բռնապետութիւնը բայց չը կրցաւ հանրային անյողորդ կամքը կտարել որով նորէն սահմանադրութիւնը հրատարակուեցաւ հակառակ Աւստրիոյ եւ Ռուսիոյ կամքին: որոնց Եւրոպիի մէջ ունեցած ազդեցութիւնը եկաւ հակակշիւթ Անգլիոյ գեապանը ի նպատակ սահմանադրականաց:

Եւրոպիի խռովութիւններուն ատենը Գաղղիոյ ինքնուր զրոյ մտով Փիլէմոնթ թէի ժողովուրդն ալ ոտք ելաւ Սալոնիկի վիճակն ալ սահմանադրական ընելու համար: Ուսումնորք Ազատական խռովարարներու առաջնորդներն էին. իրենց գլուխ ունենալով Փալմա Լէզիօ եւ Սանդա Ռօզա կոմսերը:

Թագաւորը Վիկթոր Էմանուէլ Ա. Հրամարտեցաւ գահէն եւ ձգեց գայն իր եղբոր Գարլօ Ֆէլիպպէի որ Աւստրիական բանակի մը գլուխը անցած ջախջախեց սպասարները բայց Գարլօի յաջորդ Գալլ Ալպէսի օրով նորէն ծայր տուաւ խռովութիւնը այս անգամ նշաւոր Մամօնիի առաջնորդութեամբ բայց կրկին ապարդիւն եղաւ խափուած արքային եւ կատաղարութիւնը յաջողեց:

Իտալիա այս վիճակին մէջ էր երբ մեծաւ Պիոս Ըրդ Պապը որուն յաջորդ ընտրուեցաւ Պէլլուցի Մաւրո Գաբրիէլ կարտինար Գրիգոր ԺՁրդ անունով: Գրիգոր ԺՁրդ Գահաւայտապետը բռնակալ մըն էր: Պապին բռնած ուղղութեան արդիւնքը ընդ փոյթ երեցաւ Եկեղեցւոյ վիճակին զիջուոր քաղաքացի մէջ որոնք միանամուռ ապստամբեցան եւ մերժեցին Պապին աշխարհական իշխանութեան անտանելի լուծը:

Ամենաքրիստոնեայ Պապը փոխանակ ժողովուրդին արդարացի պահանջունին գոհացում տալու, Աւստրիական բանակին եւ իր զօրքերուն միջոցաւ ապստամբութիւնը զսպել ելաւ. բայց Անգլիոյ Գաղղիոյ եւ Բրոսիոյ գեապաններուն խիստ պահանջներուն հետեւանալով շատ ազատիկ բարեկարգութիւններ ի գործ դրաւ իր աշխարհական վարչութեան մէջ:

Գրիգոր ԺՁրդի յաջորդը եղած է Մասալի Ֆէրրէզի կարդինալը Պիոս Թրդ: Պիոս Թրդի առաջին գործը եղաւ ժողովրդեան կարելի եղած սահմանին մէջ գոհացումներ տալ եւ զիջումներ ընել: Իրեն օրինակին հետեւեցան Փիլմոնթէ, Թոսքանայ, եւ ուրիշ աշխարհական իշխանները:

Այս բարեկարգութեանց ոգի ի բռնի հակառակեցաւ Աւստրիա նոյն իսկ ըստպանաց բայց Գաղղիոյ անմիջական միջամտութիւնը Աւստրիան կեցուց:

(Շարունակելի)

ԽԱՉԱԳՈՂՆԵՐՈՒ ԽՄԱՐԱԸ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Պ. ԱՌԱՔԵԼ ԱԼԹՐԱՐԱՄԱՔԵԼԻՆԻ

«Իրաւունք» ի 18 թուոյն մէջ ձեր հրատարակած նամակը բնիկներուն տրագոստանք՝ ծիւղա՞ր եւ զարմանք կը չարմէ, եւ կրտսիպէք մեզ հրապարակաւ քանի մը խօսքեր բռնու, մինչեւ ձեր կազմած ընկերական ատենին ըստպանու:

28 սնտուկ տպրանքներու խնդրոյն մօտէն անդեկութիւն ունեցողներ կարգահատին ձեր վրայ որ, բոլորովին զուր ջանքերով կը տալու իր ինքն զինքնիւ ազատել եւ արդարացի ալ պիտի գտնուի: Թեւեւ մը որուն հետ թաւրիտած էք եւ ապացուցուած է ձեր անձամբ եւ բերանացի խոստովանութեամբ, ոչ թէ կարգ մը անհատներու «բաւ ըսաւ աներու վրայ հիմնուած ճշմարտութիւն է ձեր ընթացքը որ բոլորովին վիշտ կ'անգրկանաւ թէ՛ կենդանի ի վրէպներ միշտ պատրաստ են յայտարարել այն խօսքերը զոր ձեր բերնէն լսուած են: Խնդրէն անդեկութիւն չունենցողներ ձեր նամակ կարդալով կարելի է զարմանաւ ըսելով ինչո՞ւ անմիջ մը (••) կը զրպարտուի: Գէշ խաղ չէր ըլլած իր անհաշտ. եթէ յաջողէ իր Ծառ ցաւալի կը տեսնենք Ձեզ եւ ձեր նամակներուն զրոյթիւնը, այլեւ ուշ է ասէք տօպրակին մէջ պահելու զուր ջանքեր մի ընէք:

Գահին որ 28 սնտուկ իրեղէններ հայ ժողովուրդի լուսանկարով գնուած են մանաւանդ այնպիսի լուսանկարով որ արիւն քրտինքով իր խեղճուկ քաւ կին մէջ հաւաքած էր, քանի որ այդ իրեղէնները ժողովուրդի օգուտին համար պիտի գործածուէր, եւ քանի որ այդ իրեղէնները ծախուած եւ գրաւ ներ կարգ մը անգագա եւ անխիղճ խաչագողներու կողմից անցած է, ուստի ժողովուրդ իր իրաւունքը բռնաբարուած եւ շահերն անտանելի ըլլալուն տեսնելով, իրաւունք ունի ծախուած իրեղէններու ստակները խաչագողներու կողմից գործադրուած եւ նպատակին գործածելու, ուրեմն հայ ժողովուրդի ամեն գասակարը եւ հայ անուն կողմ ըստ օրինի իր իրաւանց բացառակ տէրն է եւ միշտ պիտի պաշտպանէ իր ժողովուրդի շահերը, եւ արդէն ոչ մի կատաղարութեան օրէնք չարգիլի:

Ամենքիս անալ լուկ անհատական պարտականութիւն կատարելու նըպատակաւ եւ իր հայ ժողովուրդի պատկառելի ձեռք հետ տեսնուեցայ. լսեցի ձեր խօսքեր եւ տուած պատասխանները որով համոզուեցայ հանդարտ խղճով թէ, դուք էք խաչագողներէն մէկն, ձեզնէ հեղինակաւ որ՝ աւելի եւ նուազ խաչագողական խմբակ մըն էք եղբոր որ անխղճօրէն ժողովուրդի ճակատագրին հետ խաղացած էք, մեր այդ քաւական խօսակցութեան վերջը, ձեր ծառածուռ աղալանքին եւ լայալի պատանքին կտրուկ կերպով պատասխանեցի:

—Ժողովուրդի ճակատագրին հետ խաղացող, ժողովուրդի շահերն անտանելի ընող անխիղճ խաչագողներու համար «անգագա» եւն, պէտք է վերադարձնէ իրեղէններ՝ կամ արժէքը: . . .

Ճարահատեալ զինքիք ձեզ նման բարեկամի մը, ինքիքիքիք ազատելու յոյսով մը եւ ճիգով մը ամենապատրաստեցիք մեզ դէմ: Իսկ վերջը: Ամօթոյ սեւ մուր մը ունեցաք ձեր ճակ-

ՆԱԽԱԿ ԽՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

... խմբագիր,

Կր խնդրեմ որ ներկայիս նոյնու-
թեամբ հրատարակել հաճիք։
Շարժումի 210 թուով հրատա-
րակեալ և Պաշտօնի Պատշաճ
Արդիւն հասնող հոր ուղղակի նախ-
կի մը մէջ տեղեւորութեան ակնար-
կով խնդրեմ որ տեսայ, Գեր. Ս. հայ-
րը այդ նամակին պատասխանել
բացարձակապէս առկարգ համարե-
լովը, պէտք տեսայ ներկայիս եր-
կու խօսք ուղղել, այն ալ, հան-
րութեան, յիշեալ բոց նամակին
մէջ սխալ ցոյց տրուած և խճը-
ծուած խնդրոյն համար։

Ըստ նամակագիր պարտին իր
թէ հարուստ հանգուցեալի մը լու-
ղարկաւորութեանը բացառիկ կեր-
պով պատիւ մը ընելու համար և
կողմնակցութեամբ հայ Արդիւնից կըր-
թարանի մը սաները իրենց հին
արտաքսի ուղած ըլլում։

Այս գրութեամբ կուգամ հաս-
րակութեան յայտարարել թէ, այդ
ոսանքը եկեղեցիէն վաճառու ա-
րարք մը երբեք տեղի ունեցած
չէ իմ կողմէ, բայց մը որ այդ
կրթարանի Պատուելին ալ չպիտի
վարանի շնորհիւ խոստովանել ըստ
իր կոչման և չըստիպել զիս որ
զինքը կոչւմ հրապարակային երդ-
ման, ըսել տալու համար թէ զին-
քը և իր սաները սրբավայրէն ար-
տաքսելու գիտում մը չեմ ունե-
ցած։

Հայ եկեղեցին իր մէջէն ոչ մի-
այն չվաճառելու իր գաւազները, այլ
նոյն իսկ օտարազգիներուն անգամ
չի տրուիր տնային հրաման մը,
կրթ այս վերջինք պատշաճից օ-
րէնքէն դուրս չեն ելներ։

Նոյնպէս աւելորդ չեմ տեսնիր
յարգելի նամակագրին խոսքն թէ
իրեն քահանայ իմէն ոչ իրմէն ա-
ւելի, վստահ թող ըլլայ որ իրեն
չափ գիտեմ պաշտօնիս կիրառու-
մը, եկեղեցւոյ կանոնաց և մարդ-
կութեան օրինաց համեմատ, որուն
մէջ եթէ թերացած եմ, կր խնդրեմ
Գեր. Առաջնորդ հայրէն ու Աւա-
գերէցէն որ յայտարարեն պակա-
սութիւնս, որոնք ձայնը ամենէն
աւելի յետի է եկեղեցական շրջա-
նակին մէջ. բայց վստահ ըլլալով
մինչեւ ցարդ չըջանայից պաշտօ-
նարութեանս վրայ պիտի կրնամ
րոնել թէ Արդիւն նամակագիրը հայ
ճակագր է հրապարակ իշխալու։

Մնամ աջթարար

Մարգիս քնն. Ղարապետ
12 մարտ 1900
Վառնա

... խմբագիր,

Շարժումի 212 թուոյն մէջ,
ծանր և անմարտիկ ակնարկութիւն
մը տեսանք կողակար դասուն
դէմ, հետեւեալ պարբերութեան
մէջ «Երուանդ թուղաճեան կու-
չուած բարի ծաղիկը պօսական
գիպլոմով դեղագործ է լաւ իմա-
ցէք գիպլոմաւոր, բայց աւելի
ստոր քան կողակարը»։

Առաջին անգամն է որ կը լսենք
հրապարակի վրայ արհեստի մը
դէմ այսպիսի անարգանք մը, որ
և ոչ մէկ բանով չարգարանար։

բանի որ՝ գրողը խմբագիր մը ըլ-
լալու յաւակնութիւնն ալ ունի,
եթէ իր գրածին ծանրութիւնը
գիտնալով է որ կը գրէ, դա կը
ցցունէ ոչ միայն իր անպատկառ
վարմունքը դէպի կողակար դա-
սը, այլ իր տգիտութիւնը սա-
պարզ ճշմարտութեան նկատմամբ
թէ՛ արհեստը՝ ինչ որ ալ ըլլայ,
նուիրական է և մարդուն բարոյա-
կանը չըստորնացնէ երբեք. բաւ-
է ըսել իրեն թէ Յէլիքս Յօռտաւ
պախի մը աշկերտ էր որ երբեք
արգիլը չեղաւ իրեն պատուաւոր
քաղաքացի և մինչեւ անգամ հան-
րակաւութեան նախագահ ըլլալուն
իսկ եթէ անուշադրութեամբ գը-
րուած է այն ատեն ալ որչափ ցա-
ւայի պէտք է ըլլայ խմբագրի մը
վիճակը որ իր գրածն անգամ չը
գիտիր։

Մենք կողակարներս կը բողո-
քենք Շարժումի այդ աղաւթ խօս-
քին դէմ և կը պահանջենք որ հր-
ատարակէ ներկայս ի բաժնում
մեր վերաբերեալ արժանապատու-
թեան։

Օրինակ մալ Շարժումի գրկած
ենք։

Վիլհելմ Արքայական
Հայրապետ Պաշտօնական
Հայկ Միւստեան
Գրգոր Գարապետեան
Նշան Այլապետեան
Նշան Յովնանեան
Առաջին Արքայական

ԼՐԱՔԱՂ

Պուրկարիայ այցելու հովիւ Գեր.
Տ. Բարթոլոմէոս Ծ. Վ. Պաղ-
ճեան հինգշաբթի օր Ռուսոսք
պիտի մեկնէր. բայց Պատրիար-
քարանէն ստացած վերջին հեռա-
գիրը հարկադրեց զինք քանի մը
օր ալ վաճառ մնալ. տեղույս թաղ.
խորհուրդն ալ նոյնը խնդրած էր
նորին Գերապատուութենէն, որ-
պէս զի փոխադրուելու Տ. Գեորգ
քահանային խնդիրը վերջնականա-
պէս կարգադրէ ու յետոյ մեկնի։

— Վերանայի Միւստեան միա-
բանութիւնը կը յայտարարէ թէ՛
այդ կարեւոր Ուստի հաստատ-
ման երկուհարկաւորման յորեւ-
եանը պիտի կատարուի յառաջի-
կայ տարի։

— Կիմանանք թէ՛ Պատրիար-
քարանի հրամանին ըմբոստացող
ու հայրենիք դառնալ չ'ուզող Տ.
Երեմեմ քահանայի Պաշտօնը կը գը-
տնուի։

Ինչպէս մեր նախորդ թուով հը-
րատարակեցինք Գեր. Արցիւն հո-
գիւնի պաշտօնական ծանուցումը
թէ իշխեալ Տ. Երեմեմը կրօն ժո-
ղովոյ ուղղմամբ փոխադրուելու
ղած է ի բաց առեալ իւր գնդի
եկեղեցին, որ անհովիւ կը մնայ
և իր ընտանիքը հոն անտէրունջ
կըսպասեն։

Այդ խորհուրդը կուտանք Պա-
ղճի մեր փոքրաթիւ ազգայինե-
րուն, որ այդ քահանային գրեթէ
մինչեւ Պուրկարիայ ճանապարհածախսը
հայթայթելով (եթէ իր գրպանը
դատարէն է) համալին զինք հայ-
րենիք վերադառնալ. նոյնը ընել
փափաքելի է նաեւ Տ. Գեորգ հօր,
որ ինչպէս կերեւայ, արտասահ
մանի մէջ գտնար պաշտօն պիտի
գտնէ։

Մենք բնաւ չենք կրնար մեկ-
նել մեր եկեղեցական բարձրագոյն
իշխանութեանց այն թուղ ընթաց-
քը, որով ապաւ կը թողուն իսկ
մը շահասէր քահանաներ սր իրենց
հօտն ու եկեղեցին լքելով աստան-
գական կեանք մը վարեն, միմի-
այն դրամ շահելու նպատակաւ.
Նազովիցիի այդ դատալիք պաշ-
տօնանները Մենք վարդապետին
պատուէրին հակառակ «հովիւը
զարկին ու հօտը ցրուեցաւ» սը-
խալ հասկնալով, իրենք իրենց հօ-
տը կը լքեն որով պատճառ կրլան
անոնց ցրուելուն. ո՛ր մնաց «հո-
վիւ քաջ զանձն իւր դէն ի վերայ
ոչխարաց»ը։

— Սիսի կաթողիկոսի ընտրու-
թեան տարի Պատրիարքարանի և
դատական ու կրօնական գործոց
նախարարութեան միջեւ անհամա-
ձայնութիւն մը ծագած կ'երեւի։
Օրմանեան առ նախարարութիւն
գրաւոր ու բերանացի գիտումներէն
յուսատար եղած անցեալ օր ուղ-
ղակի Պաշտօն Ուստիանին գիտած
է, թէեւ այս գիտումին արդիւն-
քը այսօր որոշ չենք գիտեր, բայց
համազում ենք թէ ընտրութեան
գործողութեանց մէջ Պատրիարքա-
րանի իրաւասութիւնները կը ջլատ-
ուին և Սուլթանը քծնող Պատ-
րիարքի մը առջեւ այսօր անվահեր
առեւծի մը խրխտանքը կ'ունե-
նայ։

— Շահալի տաւջին թիւը մեզ
հասաւ, որ 16 երեսներէ բաղկաց-
եալ տետրակ մըն է, ամիսը եր-
կու անգամ կը հրատարակուի. բաժ-
նեցինք Պուրկարիայ համար տա-
րեկան 10 ֆր. իսկ արտասահմա-
նի համար 12 ֆրանք է։

— Պատուելի Շահալեան կը
խնդրէ խմբագրութենէն ծանու-
ցանել թէ՛ յառաջիկայ շաբաթէն
սկսեալ՝ երեք շաբաթ՝ երեքշաբթի
և չորեքշաբթի իրիկունները ժա-
մը 7 ու կէսին տեղույս Պուրկար
բաղնիքականաց եկեղեցւոյն մէջ հա-
յոց համար մասնաւոր ազօթածո
ղովներ տեղի պիտի ունենան Պատ-
ուելին փափաք կը յայտնէ որ հայ
հասարակութենէն այդ ժողովնե-
րուն մասնակցողներ ըլլան։

— Ուստի վանեցիներու ստորագ-
րութեամբ նամակ մը եկած է խմ-
բագրութեան հրատարակութեան
համար. բայց տեղույ անձկութեան
պատճառաւ յառաջիկայ թիւին յե-
տաճգուեցաւ։

— Նոյնպէս 34 ստորագրութեամբ
տեղական թիւթի մը դէմ ուրիշ
նամակ մը եկած էր մեզի հրատա-
րակութիւն. բայց ստորագրողնե-
րէն ոմանք խնդրեցին չը հրատա-
րակել Գեր. Ս. հայրը միջամտած
ըլլալուն։

— Յառաջիկայ կիրակի, 19 մարտ
կէս օրէն յետոյ ժամը 2ին Ընթեր-
ցասիրաց Ընկերութեան ընդհա-
նուր ժողովոյ թ. նիստը տեղի պի-
տի ունենալ Այգ. վարժարանի հե-
տեւեալ օրակարգով։

Ա. Ընթերցում և վաւերացում
կանոնագրի։

այն վրայ, երանի թէ ձեր այդ առե-
նալատ արարքներ ձեզի դատ մը ըլլար։
Կարծեմ հիմայ հասկցաք թէ այդպէս
չիմոյ խօսքերով հրապարակ իջնել
դուր է. եւ բնաւ պէտք չէր ձեր նա-
մակի մէջ այդպիսի խոշոր խոշոր սու-
տիւր և չիմու բառեր դնելով. ինչ-
պէս կըսէք. «Անուանալ չուրջ ազատ
տարածանութիւններ կը պատկին»։ Մի-
այն մեթոդ մէջ նախաձեռն. ուղղուե-
ցաւ, եւ երբեք տեղեկութիւն ունե-
ցած չեմ այն սրիկայական գործութեան
ոհեւ պղծակ պարագայէն։ Արդէն
կարու որութեան գուրկէ ձեր սպառ-
նալիքներ, եթէ երբեք բարեկամներ
ուսնայիք անոնք ձեզի խորհուրդ պի-
տի տային. խաղաղութիւնը. անուանել
յայտնել կամ սպարանոց արժէքն վը-
ճարել, որովհետեւ ձեր ազատութեան
միակ միջոցն այս է։

Վառնայի մէջ ընկերական ատեն
մը կազմելու համար, չէզոք՝ անկողմ-
նակալ և պատուաւոր անձինքներ շատ
կան. հետեւաբար կարելի է այդ ա-
տեն կազմուի. Բայց ինչ որ ցուայի
է զուր միջեւ հիմայ չհամադրեցաք
թէ, ձեր խաղաղդական խմբակէն չու-
տել աշխատեցան իրենց մեկսակցու-
թեան հետքեր կորսնցնելու և աչքի
թօղ փնելով, այդպիսիներու փառքեր
զուր էին և զուր պիտի մնան. որով-
հետեւ որչափ որ գոզէ և դատապար-
տելի այնչափ որ զողջունողն. որչափ
խաղաղդէն է յանգաւոր նայնչափ պա-
տախանատուն։ Քանի որ խմբակ մըն
է ժողովուրդի ճակատագրին հետ խա-
ղաղդ և շահեր ոտնակելու ընտր. ա-
մենք ալ դատապարտելի են։

Ընկերական ատենի կազմուելուն մէկ
ալիս պայմանաւոր որոշած էք. այդ
պայմանաւորը գաղտնի մեքենայու-
թիւն մը ըլլալը գիտենք. անշուշտ
դուք կը հասկնաք մեր բաժնեւոր. նո-
րէն դաւադրութիւն հէ՛. . . զուր
իր ամբաստանեալ մը բնաւ իրաւունք
լուծիք պայմանաւոր որոշելու, միայն
ձեր դատախազ — հայ ժողովուրդը — կա-
րող է որոշել այդ պայմանաւորումն որ
դուք ինքզինքնիդ արգարացնէք. ե-
թէ կրնաք։

Պ. Ալեքսանդրեան, ինչպէս ձեզ
ըսած եմ հիմայ և նորէն կը կրկնեմ
հրապարակաւ. իմ անհատական համո-
ղումս և կարծիքս է։
Ձեր խօսքերով և արտասանած բա-
ռերով խաղաղդներէն մին դուք էք.
այդ խնդրոյն մէջ ձեռնէ աւելի և նու-
ազ ճարպիկ խաղաղդներ կան։ Աւելի
զուր պարտաւոր եմ և պիտի ե կազմէք
ընկերական ատեն մը ինքզինքնիդ
արգարացնելու համար. որովհետեւ ըստ
օրինի ամբաստանեալ մը պէտք է ինք
զինք արգարացնէ, ոչ թէ դատախազն
ստեղծէ միջոցներ ամբաստանեալ մը
արգարացնելու համար։

Վերջապէս քանի որ դուք վարա-
զողը բացաք չէք և խոշոր գէմքեր և-
րեան հանած չէք, կարծեմ չէք ու-
րանար այս ձեր ըսած խօսքեր. միշտ
դատապարտելի եւ ժողովուրդի նա-
խատանաց խաթանի պիտի մնաք և
այս ժողովուրդը միշտ պիտի պահանջէ
ձեզնէ իր իրաւունքը։

Յ. Կ. ՃԱՆԿԻՒԹԵԱՆ
Յ. Գ. — Մէկ մէկ օրինակ ալ Շար-
ժումի և Հայկիին ղրկուած է հրա-
պարակութեւն համար։
Վառնա. 13 մարտ

ՆՈՅՆ
(*) Ականջը խօսի վարդօն։
(*) Տ. Ճանկիւղեան իր այս նամա-
կով պատուոյ ատենին պէտքը կը չեղ-
անէ. մեր կարծեօք կը սխալի այն կէ-
տին մէջ որով ամբաստանեալին կը
յանձնարարէ ատենանք կազմել. մինչ-
դեռ այդ «իրաւունք»ը ժողովուրդին է։
ԽՄԲ.

Ք. Հրաժար. եւ ընտրութիւն գործ. ժողովոյ.
Ուստի ընթերցասիրաց ընկերութեան անդամք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ սոյն ժողովոյն իւր. ծումն վերոգրեալ օրակարգաց :
Վառնա 17 մարտ 1900

ԹԻԻՐՔԻԱ ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ

Թիւրքիայա կիրէն էճնէպի մուլարըն կէօմրիւկի արթըրըլըն օլմասընա գարըն էլիլիէրին միւթթէ. ֆիզէն բրօթէսթ իթմէսինէ ճէվա. պէն՝ Պապը Ալի ումուս պիր պէյաննամէ իլէ՝ հիւքիւմէթին վարիտաթը մէսարիֆինէ միւթապըզ կէթիւրմէք իչին կէօմրիւկի արթըրմազա մէճպուր պուլընտըղընը վէ պու գարարըն էճնէպի տէվլէթ. լէրտէն տախի պիւա միւլքիւլաթ գապուլ օլընաճաղընը պիւթիւրմիշ տիր :

Քէզա Պապը Ալի՝ եալընըզ Ալմանիա իլէ թիճարէթ ահանամէսի թանդիւմ իթմիշ օլտըղընը պէյան. լէ. տիկէր տէվլէթլէրլէ տախի ահանամէլէր թէրթիպ ու թանդի. մի իչին պէրաի միւլքէրէ պիրէր մէմուր թալլին իթմէլէրին թէք. լիֆ իթմիշ տիր :

Պապը Ալին իչպու պէյաննա. մէսի էճնէպի թապաա ու սէֆա. բէթլէրտէ ֆէնա թէէսիւր հուսուլա կէթիւրմիշ տիր :

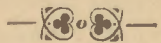
— Ժընէվաէրի եէնի թիւրք բօլիթիգա մէմուրը Պարաթօտօրի էֆէնտի ախիւրէն մախտուլարը իլէ Ժընէվէ կիթմիշ օլան Տամատ Մահմուտ փաշա իլէ ուզուս պիր միւլաթաթա պուլընմը տիր :

Քէզա Պարաթօտօրի էֆէնտի Օսմանյը ճէմիլէթինէ մէնսուպ ի. քի էհէմմիլէթի լէօն թիւրքլէ. քի Տօք. Ապտուլահ ճէվաթէթ վի Տօք. իսհաֆ Սիւքիւթի գանտըրապիւմիշ անլէրտէն պիրինճիսի վիլէննա թիւրք սէֆալէթի վէ իքինճիսի տէ Ռօմա Ռսմանյը սէֆաթիթի հէքիւլիկինէ թալլին իթաթիւք վատը օլըմը :

— Տամատ Մահմուտ փաշա իլէ կիլի մուխաթէրաթա պուլընմազ թէհէթի իլէ Եըլտըղտան սէքիլ գատըն սիւրկինն օլընմըլար :

Թէքար Սիւրալ քիւթիպլէրին. տէն ֆեսամիլ Պէյ տախի սիւրկինն օլմը տիր :

— Ալմանիա իլմիր, Պէրուլ վէ Երուսաղեմտէ Ալման բօսթալարը թէէսիս իթմէքտէ օլտուղընտան, Պապը Ալի պսնը մէնն իթմէք իսթմիշ իսէտէ Ալման էլիսի շէտիտէն շիքեայէթտէ պուլընմուշ տիր :

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻՅԵ

—)(—

Սիւրպիանըն Չէթինէ (Վարա. տաղ փայլթաթիւր) էլիսի միւթալայ Մաշին բէսի էլրազլար, Բը. բէնս Նիքօլայա թագաթիւ իտէրէք Սիւրպիա վէ Գարաթաղ հիւքիւմ. տարարը պէյնինտէ միւնսսէպա. թըն գաթիէն քէսիւմիշ օլտուղընը պիւթիւրմիշ տիր :

— Ռուս բօլիսեսաը Բապօթինիք նամ սօսիաթիսթ կազէթասընը կիլ լի մաթպատսընը էլէ կէչիւրմիշ վէ պիւթիւն մաքինա վէ ալաթլարը. նը գապթ իթմիշ վէ եէտի քիչի (պէշ իշճի պիր թալէպէ վէ պիր տէ գատըն տէրտէսթ օլընմը. ֆագաթ էթթէսի կիւնիւ մէքիւր «Բապօթինիք» կազէթա թէքար նէշը օլընմը. վէ մուսպիրին ա. տընը տա իլան իթմիշ տիր : Պու. նըն իւզէրինէ պիր կիւն սօնրա մէքիւր մուսպիրին սօգաթաա էօլիսի պուլընմուշ. մուսպիր իշճի իմիշ :

— Սըրպ հիւքիւմէթի Չուիցի. բիտաա իլթիճա իթմիշ օլան Սըրպ թապաալարըն բօլիթիքաճա հա. բաքէթլէրինն քէշֆ վէ թաագիպ իթմէք մագսէտի իլէ գօնսուլահա. նէ թէէսիս իթմէք թէքիլիֆինտէ պուլընմուշ իսէտէ, ախիւրէն Սըրպ հիւքիւմէթինն պու թէքիլիֆի Չը. Վիցիբիտանն բէտա օլընմը տիր :

— Իթալիալը մէշհուր վաթան բերվէր Ժէնէրալ Կարիպալտինն զիքըն նամը իչին Տիֆօն շէհրին տէ պիր հէքլէ եափըլարագ. պէօ. իւք զիլիէթլէր իլէ բէսի քիւլա. տը իճրա օլընմը տիր :

— Երուսաղեմտան օրտուսընն ու. մուս գօմանտանըզը վէլի ահա Բը. բէնս Գօնսթանթինէ իհալէ օլըն. մասընը մէճիսի մէպուսան գա. պուլ իթմիշ տիր :

— Ինկիլիթէրա թիճարէթ նաղը. ըը պիր նուլթգիրատ իտէրէք՝ ին. կիլիթէրա թիւրնսփալը ֆէթիճ իթ. տիկտէն սօնրա Ֆրանսա իւզէրինէ հիւքիւմ իտէճէկինն տալիւ Ֆրան. սըզ կազէթալարըն հաղտըզլարը. նը ճէրհ իթմիշ վէ տէմիշ տիրքի. ինկիլիլ հիւքիւմէթի հէր վագըթ քէսի գօմալարը իլէ տօսթանէ կէչինմէլէ արդուքէ պուլընտըզը կիպի, պիլիւմ մէնֆաթթիւրը սա խի սուլհտա պուլմագալըզ :

— «Բէթիւրպուրաքայա—Վիկտօ. մօսքը» նամ կազէթանըն Պուպայ. տան ալտըզը պիր մալիւմաթա նա. զարէն. Ռուսիանըն Աֆլան հու. տուտընտա տօլտուրմագաա օլտը. զը քուվլէի ապէրիլէ գարշըլըզ օլարագ. Հինտիա վալիսի Լօրտ Բըրըզըն տալիս Հինտ հուտուտընտա ապէրիլէ էհէմմիլէթի հաղըլըզ. լարաա պուլընմագաա իմիշ. Հաթ. թա Աֆլանիտան Էմիրինն միւ. սաաաէսի իւզէրինէ Գանտահարա պիր թագուր ինկիլիլ—Հինտ ա. կէրի եօլանըշմը տիր :

— Ռուսիանըն բէտիֆ զապըթ.

լարը Ապիլին 15 ինտէն էվլէ թօփ լանմալարը էմր օլընմը տիր :

— Կալկաթտան (Հինտիսթան) վէրիլէն մալիւմաթա նաղարէն, Հինտիստան հուտուտընը զարպ թարաֆը ապէրի հաղըլըզլարը խիթամ պուլմուշ տիր :

— Ապիլի տիր 15 ինտէն սօն. բա Բրէնս տը կայրն հիւքիւմէթէ միսաֆիւր օլմագ իւզրէ Բարիլէ կիտէճէկի բէսմէն իլան օլընմը տիր :

— Ֆրանսա՝ մէճիսի վի. քէլտար սօն իճթիւմաաընտա Բարիլ սերկիի ումուսիսին Ապիլի 14 տէ ալըլմա. սընը գալար վէրմիշ տիր :

ՏԱԽԻԼԻՅԵ

— Պուլկար հարպիլէ նաղըրը Մ. Բափրիքօֆ Բէթէրսպուրկա կիթ. միշ տիր. բէսի տաիլէրտիննէ. շէթ իտէն շալեաթա կէօրէ նաղը. ընն պու հօճուլըզը պուստան ազ էվլէ Պուլկարիայա կէլիպ Պուլ. կար օրտուսընը թէթիլ իտէն. Բուս միւրալար Եէփանչինին պուրա տա իճրա իթմիլի թէթիլիշաթը իլէ շումուլի վար իմիշ :

— Թիճարէթ նաղըրը Մ. Նաշէ. վիշ իսթիֆա իթմիշ տիր, Մ. Նա. շէվիլին Ռուս բօլիթիգաաընա գար շը պուլընտըզը մարուֆ տիր, իս. թիֆաաընա սէպէպ իսէ Պուլկա. բիանըն մալիլէսինն թէքաքըզ իթ. մէք իչին Բուս Շարալի տէվլէթ ազաաընտան Մ. Գօրէգօնըն Պուլ. կարիայա կէլիսի զանն օլընմը տիր :

ՍՈՒՀԱՐԵՊԵ

Տիւրպանտան Ռէլթըրըն մուլ. պիրի պէյան իտիօր քի Բրէթօր. իտաա Պօէր բիճալարը նիհայէթ ինկիլիլէրտէն մաղուպ օլտագ. լարընա գանահաթ հաաըլ իթմիշ իքէն, մուհարէպէլի պէշ ալթը ալ գաաաը տահա ուզաթմագ զալ բէթինտէպուլընթօլար իմիշ. զիրա պու միւտտէթ զարֆընտա էճնէ. պի տէվլէթլէրտէն սուլհ իչին թէվաաուլթ օլընուպ օ սայէտէ թիւրնսփալ վէ Օրանթըն սէրպէս. տիլէթի թամմէսի սաղլանըլը տէ յու իմիւ իթմէքտէ իմիլէր. պա խուսուս Պօէրլէրին իմիտի Ամ. բիգա վէ Ալմանիա իւզէրինտէ տիր : Պուլընիւ պէրապէր Պօէր. լէր պիր տէֆա տահա ճանսիլէրա. նէ վօւրուլմագ իչին գարար գա թի վէիմիլէր տիր :

— Պէլօմֆօնթիլի գապթ իթ. տիքտէն սօնրա սէրաաքէր Լօրտ Ռօպէրթ Ժէնէրալ Ֆրէնչը իլէրիէ տօլրու եօլաթըն ըտը. Ֆրէնչ կիթիլի մահալէրտէ գարշըն. տա տիւլմէն կէօրէմէյապ եալընըզ եէրլի Պիւլիսէր էհայիլին սիւհա լանընը թօլաթմըզ վէ ինկիլիլ հիւքիւմէթինն սաաղզ գալաճաղարը. նա տալիւ եէմին պարագ թէք. բար Պէլօմֆօնթիլէ (Օրանթ փալ. թալթը) տէօմիլէ տիր :

ԹԻԻՔԱՐԻՅԵ

ՊԱԳԱՒԻՅԵ

Վարնա բիացաաընտա պազպլիէ	պազպլիէ
մալիլէրին պու կիւնքի ֆիլաթը. պ.	Ֆր. Ուր.
թուս ֆրանզ իլէ :	Ֆր. Ուր.
Գ.Ուշվէ. — Ֆիլաթի կիւնպէլի	1. 90/2. 10
արթմագաա տըր :	
Շէֆէր. — (Բէլլէ) քիլո	60/61.
» (Բէսմէ) սանտրգ	32/33.
Բիւրինճ. — Ճաքուս հու.	
վալը :	40.
Բիւրինճ Ֆիլիպէ չուվալ	35.
Բիւրինճ—Ինկիլ. մալ կէլմէլէ	
պալաաըն չուվալը :	28. 50/29.
ԿԱԶ. — Սանտրգ	9. 20
Չէթթին ԵԱՂԸ. — քիլո	1. 20/1. 30

ԲԵՍՈՒԳ

Վարնա մաղաղարընտա իրիքաա	Ֆր. Սոթ.
թըլարը :	
Ինկիլիլ իրիկի Ն. 8/14	10. 30
» » Ն. 18/24	12. 30
Եէրի իրիկ Ն. 8/14	10.
Չիլ բամուգ հօգաա	2.

ՉԱԽԻԼԻ

ՊՈՒՂՏՈՅ	
Վալ. լիպրա 53-57 հէք	9. 50/11. 25 ֆր.
Արապա » 55-56 »	10. 60/12. 20 »
Ֆաաալիսա 100 քիլո	13 /20 ֆր.
ԱՐԲԱ	
Լիպրա 40-44 հէքթ.	7. 20/8. ֆր.
ՄԸՍԸՐ	
Արապա լիպրա 55-58	7. 50 ֆր.

Վալիս » » » 6. 50 — 6. 80 »
Վալիս մուսթէսի ալթուս ֆրանզ. լէ. վէ արապա մուսթէսի կիւնպէլ ֆրանզլէ, Կանի նաթլէն 22 ֆր. 40
սանթիւմ հիսապ իլէ տիր :
Կիւնտէ 1-2 վալիս պուղտայ էն.
մէքուի տիր. էթիւֆտա մալ օլմաթը սէպէպլէ արապա տալի կէլմէյօր :

ՍՍՐՐՈՒՅԵ

Պուլկար պանդաաընը գոնրսէրնէ գատար 22 ֆր. 30 սանդիւմ կիւնպէ 20 ֆր. ալթուս վէրէճէկինն կէօսթէ. բիւր իսէ տէ. պէյնէլնաա նաթլէն 22 ֆր. 50 ոանդիլէ ալապ վէրիլէք. տէ տիր :

Թիւրք իրաաը 22 ֆր. 90 սանթիւմ ալթուս պէտէլ գապուլ իթմէքտէ տիր :

Պաղըր վէ նիքլէ ազէնին կիւ. մի շէ օլան ֆարզը 20 ֆրանքա 10/13 սանթիւմէն իպարէթ տիր :

ՏՊԱՐԱՆ «ԻՐԱՒՈՒՆՔ»

Գրքեր, տետրակներ, հրաւիրաղբիւր, տոմարակներ եւայլն կը տպագրուին ա. մենագիւրամատչիլի գնեթով ու գոն. ցուցիլ պայմաններով : Ֆրանսերէն յունարէն եւ պուլկարիլէն փքրիկ գործեր եւ կը պատրաստուին : Օտար երկիրներէ եւ ուրիշ քաղաք. ներէ եկած յանձարարութիւնք փու. թով եւ ճշիւ կը գործագրուին :

ՊԱՏՈՒՀԱՆԻՆ ՄՈՒՐՀԱՎԵ

ՇԵՆԻՍԱՊՈՒԹԻՆ

ՀԱՆԳ. ՏԻՐԱՆ ՄԱՆԱԳԻՄ

Նոր լոյս տեսած այս թատեր. գութիւնը ստացած ենք :
Գին 1 ֆրանք. կեդրոնատեղին է Օննիկ Բարսեղեան Արեւիկան տպարան :
Վառնա

Отговорникъ Н. Драгулевъ
Варна, Печат. Н. Петровъ